



Ретракція наукової статті та як її уникнути

Джерело: ZULU / <https://zulu-help.com/>

Головна / Блог / Наукові статті

Термін ретракція нерідко з'являється в академічних дискусіях. Для автора важливо розуміти не лише що таке ретракція наукової статті, а й які її причини, механізм ухвалення рішень і вплив на професійну траєкторію. Ретракція — це не просто технічна дія видавця; вона позначає критичну ситуацію з достовірністю даних, методів або етики, і безпосередньо впливає на довіру до всієї публікації.





Що таке ретракція наукової статті

Стисло: **ретракція наукової статті** це формальне відкликання опублікованого матеріалу з наукового обігу через істотні вади. Після ретракції журнал публікує повідомлення, позначає запис як retracted і пояснює підстави.

У більшості випадків сам текст лишається доступним із відповідною приміткою, щоби зберегти прозорість і трасованість цитувань. Тут і проявляється вплив ретракції на наукову статтю: її результати вважають недостовірними для подальшого використання без спеціальних застережень.

Які основні причини ретракції статті

Переглянемо основні кластери підстав. Зверніть увагу, як у практиці редакцій формулюються причини і що саме перевіряють.

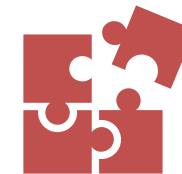


- **Помилки в даних або аналізі.** Суттєві прорахунки у статистиці, некоректна обробка експериментів, переплутані вибірки.
- **Порушення академічної доброчесності.** Плагіат, фабрикація/фальсифікація результатів, дублювальні публікації (self-plagiarism).
- **Етичні порушення.** Відсутність згод учасників, порушення протоколів безпеки, недотримання умов роботи з біоматеріалами/даними.
- **Проблеми з авторством та конфліктами інтересів.** Непрозорі внески, приховане фінансування, невірні афіліації.
- **Порушення політик журналу.** Невідповідність вимогам щодо доступу до даних, рецензування, форматування чи реєстрації протоколів.

Коли кажуть: «які причини ретракція статті», найчастіше мають на увазі саме ці категорії.

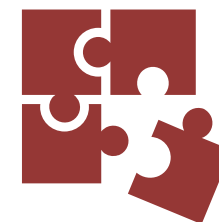


Який механізм ретракції наукової статті



Типовий механізм включає кілька кроків:

1. **Сигнал** (від рецензента, читача, інституції чи самого автора) про можливі помилки чи порушення.
2. **Первинна перевірка редакції**: запит матеріалів, листування з авторами, аналіз метаданих.
3. **Формальне розслідування** (за потреби — із залученням установи автора): аудит сирих даних, кодів, етичних дозволів.
4. **Рішення**: виправлення (corrigendum / erratum), вираження занепокоєння (expression of concern) або ретракція наукової статті.
5. **Комунікація**: публікація нотатки з обґрунтуванням, технічні позначки у базах і на сайті журналу.



Як ретракція впливає на науковця

Наслідки для науковця залежать від причин та реакції автора:



- **Репутація.** Навіть одинична ретракція без пояснень підриває довіру. Проте відкритість і співпраця з редакцією пом'якшують удар.
- **Цитованість і видимість.** Статтю продовжують іноді цитувати, але з приміткою; частина цитувань може вважатися некоректною.
- **Фінансування та кар'єра.** Грантодавці й атестаційні ради враховують ретракції при оцінюванні досьє.
- **Командний вплив.** Негативні наслідки відчуває вся група авторів і їхні лабораторії.



Як уникнути ретракції наукової статті

Профілактика завжди дешевша за виправлення. Практичні кроки, що допомагають уникнути відкатів:

- **Прозорі дані.** Зберігайте та за потреби публікуйте сирі дані й код; ведіть журнал рішень щодо обробки.
- **Відтворюваність.** Описуйте методи так, щоб незалежний дослідник міг повторити експеримент.
- **Етичні дозволи.** Оформлюйте їх до початку роботи; зберігайте підтвердження згод/ліцензій.
- **Авторство й конфлікти інтересів.** Фіксуйте внески (CRediT) і відкрито декларуйте фінансування.
- **Якість тексту.** Системне редагування та коректура знижують ризик технічних збоїв у статті.
- **Навчання команди.** Узгоджені стандарти лабораторії скорочують людський фактор.





Як виправити ситуацію після ретракції наукової статті

Коли ситуація вже сталася, дійте послідовно:

1. **Публічна позиція.** Коротко і по суті поясніть, що сталося, прийміть відповідальність у межах своєї ролі.
2. **Аудит і виправлення.** Перевірте суміжні роботи, випустіть erratum /corrigendum там, де можливо.
3. **Перепублікація.** Якщо помилку усунуто і результат підтверджено незалежно — готуйте нову публікацію зі звітом про виправлення.
4. **Посилення контролю якості.** Запровадьте подвійні перевірки даних, незалежні ревію в групі, стандартизовані шаблони.
5. **Професійна допомога.** Якщо бракує часу або досвіду в структурі та подачі рукопису, зверніться до експертної підтримки — **написання наукової статті на замовлення** допоможе сфокусуватися на змісті й уникнути технічних збоїв.

Ретракція — крайній захід для охорони цілісності літератури. Розуміння того, що таке ретракція наукової статті, її основні підстави та механізми, дозволяє авторам запобігати проблемам і професійно реагувати, якщо вони виникають. Ставте якість вище швидкості, будьте відкритими у звітності, дбайте про відтворюваність — і ваша наукова стаття працюватиме на репутацію, а не проти неї.

